

موضوع	بخشنامه شماره مب/ 2400 مورخ ۱۳۸۴/۱۲/۱۶؛ حسابرسی داخلی در بانکها (ترجمه سندی از کمیته نظارت بانکی بال)
شماره: مب ۲۴۰۰ تاریخ : ۱۳۸۴/۱۲/۱۶ «بسمه تعالی» جهت اطلاع کلیه مدیران عامل محترم بانکهای دولتی غیر دولتی شرکت دولتی پست بانک موسسه اعتباری توسعه و سازمان حسابرسی ارسال میگردد با احترام همان گونه که مستحضرد حسابرسی داخلی واحدی مستقل در سازمان است که وظیفه بررسی ریسکهای پیش روی سازمان بازرنگری کفایت و تناسب کنترلها جهت مقابله با آنها و هم چنین تایید عملکرد مورد انتظار از کنترلها را عهده دار میشود. با توجه به آن که مدیریت ارشد بانک مسئول بهبود فرآیندهایی است که ریسک های بانک را اندازه گیری مراقبت و کنترل میکند کار حسابرسی نیز میبایست به صورت یک فعالیت دایمی در بانک مطرح بوده و مدیریت بانک به صورت مستمر و در حد کفایت به حسابرسی داخلی اتکا نماید. بر این اساس گزارش حاضر که به عنوان بیانیه شماره ۱۰۰۴ رویه های حسابرسی بین المللی نیز شناخته شده است سعی بر آن دارد که علاوه بر توجه به مسئولیت هیات مدیره در زمینه ارزیابی کفایت خط مشیهای حسابرسی داخلی به منظور ارائه تصویر هرچه واقعی تر از عملکرد بانک به همکاری متقابل بین حسابرسان داخلی ناظرین و حسابرسان مستقل به عنوان یک اصل ضروری تاکید نماید. ضمن اعلام این نکته که مجموعه مقالات ترجمه شده در زمینه نظارت بر بانکداری در سایت این بانک به آدرس WWW.CBI IR نیز قابل دسترسی است خواهشمند است دستور فرمایند این نوشتار جهت مطالعه و بهره برداری لازم برای واحدهای ذیربط ارسال گردد. ص اداره مطالعات و مقررات بانکی صدیقه رهبر شمس کار ۳۸۳۱-۳ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری اداره مطالعات و مقررات بانکی حسابرسی داخلی در بانکها و ارتباط بین ناظرین و حسابرسان مطالعه موردی از انتشارات کمیته نظارت بر بانکداری بانک تسویه بین المللی اوت (۲۰۰۲) مترجم افسانه معلمی گروه مطالعاتی بانکی و اعتباری آذر ۱۳۸۴ «فهرست عناوین پیشگفتار (مترجم) مقدمه یافته های اصلی این مطالعه حسابرسی داخلی حسابرسی داخلی و مشاوره اهداف و وظایف حسابرسی داخلی اصول حسابرسی داخلی کار دایمی - مستمر	

استقلال بی طرفی و انصاف
صلاحیت حرفه ای
گستره فعالیت و سازمان واحد حسابرسی داخلی
کارکردی نمودن حسابرسی داخلی
روشهای کار و انواع حسابرسی
رویه ها
مدیریت واحد حسابرسی داخلی
ارتباط مقام نظارتی با واحد حسابرسی داخلی و حسابرس مستقل
ارتباط بین مقام نظارتی و واحد حسابرسی داخلی
ارتباط بین حسابرس داخلی و حسابرسان مستقل
همکاری میان مقام نظارتی حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی ۱۷
برون سپاری کار حسابرسی داخلی
گرایشهای اخیر حسابرسی داخلی بانکها
ماخذ

پیشگفتار (مترجم)

حسابرسی فعالیتهای بانک از این جهت که ابزاری برای ارزیابی درستی فرآیند فعالیتهای آن از جنبه های مختلف است یکی از روشهای مهم کنترلی محسوب میگردد گزارش حاضر ضمن تاکید بر این نکته که مسئولیت کفایت خط مشی های حسابرسی داخلی برای ارائه تصویر واقعی از عملکرد بانک بر عهده هیات مدیره است به ضرورت تعامل بین حسابرسان داخلی ناظرین و حسابرسان مستقل پرداخته است.

اصول مذکور در این سند ضمن اشاره به اهمیت تفکیک وظایف و مسئولیت حسابرسان داخلی ناظرین و حسابرسان مستقل نظارت کارآمد بر سیستم بانکی را حاصل همکاری سه گروه مذکور در فوق دانسته است.

«بسمه تعالی»

حسابرسی داخلی در بانکها
و ارتباط بین ناظرین و حسابرسان
(مطالعه موردی)

مقدمه

۱ کنترل داخلی قوی شامل حسابرسی داخلی و حسابرسی مستقل خارجی بخشی از حاکمیت سهامی مناسب است. این کنترلها برای سلامت و اعتبار عملیات بانکها مهم است و می تواند به روابط کاری موثر و سازنده بین مدیریت بانک و ناظرین کمک کند. ارتباط مناسب بین ناظرین بانکی و حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل بانکها کارایی نظارت و حسابرسی را بهبود می بخشد.

۲ در اوت ۲۰۰۱ کمیته نظارت بر بانکداری بال گزارشی را تحت عنوان حسابرسی داخلی در بانکها و ارتباط بین ناظرین با حسابرسان گزارش حسابرسی داخلی منتشر کرد که در آن کار مهم حسابرسان داخلی در سازمانهای بانکی و نیاز به همکاری بین ناظرین بانک و حسابرسان داخلی و مستقل را با تاکید بیشتری مورد توجه قرار داد.

گزارش حسابرسی داخلی خواستار انجام حسابرسی داخلی پیوسته و مستقل در همه بانک هاست و با حسابرسی گزارش به عنوان نقطه شروع بر وظایف هیات مدیره و مدیریت ارشد در زمینه کنترلهای داخلی اندازه گیری ریسک و تطبیق با قوانین و مقررات تاکید دارد. اهمیت استقلال حسابرسان داخلی نیز مورد توجه است. از این رو به منظور ارتقای جایگاه و اختیارات قانونی حسابرسی داخلی هر بانک باید یک بخش حسابرسی داخلی داشته باشد که به تصویب مدیریت ارشد رسیده و هیات مدیره نیز آن را مورد تایید قرار داده باشد به دلیل این که عملیات بانکهای پیشرفته به طور فزاینده ای رو به پیچیده تر شدن است حسابرسان داخلی باید از قابلیت حرفه ای کافی برخوردار بوده و در کار خود رویکردهای توجه به ریسک را اعمال کنند گزارش حسابرسان داخلی بیشتر بر این تاکید دارد که کار حسابرسان داخلی بانکها میتواند کار ناظرین بانکی را مورد پشتیبانی قرار دهد. بنابراین ناظرین بانکی باید با هدف تبادل نظر در مورد حوزه های خطر شناسایی شده و اقدامات انجام شده، به طور دوره ای با حسابرسان داخلی هر بانک مشورت نمایند.

نتایج مطالعه ارائه شده در این گزارش بیانگر آن است که اصول مهم حسابرسی داخلی که کمیته بال آن را ترویج نموده در صنعت بانکداری از مقبولیت عام برخوردار است.

ه کمیته بال نسخه جدید و گسترش یافته ای از این گزارش را تحت عنوان روابط بین ناظرین بانکی و حسابرسان داخلی بانک ها در ژانویه ۲۰۰۲ منتشر نمود گزارش مذکور توسط کمیته رویه های حسابرسی بین المللی (IAPC) بهبود یافت کمیته بال و کمیته رویه بین المللی حسابرسی نقطه نظرات خود را در اختیار یکدیگر قرار میدهند تا کارایی ناظرین بانکی و حسابرسان مستقل با شناخت وظایف و مسئولیتهایشان افزایش یابد.

۱ این سند به عنوان بیانیه شماره ۱۰۰۴ رویه ی حسابرسی بین المللی نیز شناخته می شود.

علامت اختصاری IAPC به LAASB گروه استاندارد بیمه و حسابرسی بین المللی تغییر یافته است.

مستندات از کمیته بال که در این گزارش به آنها اشاره شده است در وب سایت بانک تسویه بین المللی با آدرس www.bis.org در دسترس است.

کمیته مجری امور حسابداری در کمیته بال بررسی موضوع را برای سالهای ۲۰۰۱-۲۰۰۲ انجام داد تا این نکته را دریابد که در نمونه ای متشکل از بانکهای ۱۳ کشور ترتیبات اصلی حسابرسی داخلی چگونه ایجاد شده است. اصول تدوین شده در گزارش حسابرسی داخلی در پی این است که روابط بین ناظرین حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل را بررسی کند

این گزارش که از داده های موسسه حسابرسان داخلی (IHA) بهره گرفته بررسی وسیعی را در رابطه با یافته های این کار مطالعاتی ارائه می کند.

این بررسی علاوه بر ناظرین بانکی ۷۱ بانک را در کشورهای دارای نماینده در کمیته بال شامل بلژیک فرانسه، آلمان، ژاپن لوگزامبورگ هلند اسپانیا سوئد سوئیس و ایالات متحده در بر گرفته است. اتریش و سنگاپور نیز به عنوان ناظرین کمیته مجری امور حسابداری در این بررسی شرکت نمودند.

- اطلاعات مربوط به بانکها در این بررسی بر اساس دانش فردی مقامات نظارتی ملی است که به کمک مصاحبه های حسابرسان داخلی یا سایرین در نمونه ای از بانکهای با اندازه های متفاوت و فعال در کشورهای مختلف تکمیل گردید حتی اگر نمونه مورد بررسی بیانگر جایگاه حسابرسی داخلی در صنعت بانکداری کلیه کشورهای شرکت کننده در این کار مطالعاتی نباشد این کار تحقیقی نتایج سودمندی را ارائه میکند در مورد یافته های این بررسی باید جانب احتیاط رعایت شود چون این نوع بررسی ممکن است تا اندازه ای با پاسخهای دارای گرایشهای جانبدارانه همراه باشد.

اصل ۱۰ در رابطه با بررسی فرایند ارزیابی سرمایه داخلی بانک در این گزارش منظور نشده است. به این دلیل که این ارزیابی هنوز جزئی رسمی از توافق کمیته بال محسوب نمی شود.

*- Institute of Internal Auditors.

یافته های اصلی این مطالعه

حسابرسی داخلی

۱۰ بر اساس گزارش حسابرسی داخلی کمیته بال گستره حسابرسی داخلی از یک دیدگاه کلی شامل موارد زیر است:

(۱) بررسی و ارزیابی کفایت و کارایی سیستم های کنترل داخلی؛

(۲) بررسی موارد ذیل

اجرا و کارایی رویه های مدیریت ریسک و روشهای ارزیابی ریسک

سیستم های اطلاعات مالی و مدیریت شامل سیستم اطلاعات الکترونیکی و خدمات بانکی الکترونیکی درست و قابل انکا بودن سوابق حسابداری و گزارشهای مالی

ابزارهای حفاظت از دارایی ها

سیستم های ایجاد شده در هر بانک برای ارزیابی سرمایه اش نسبت به مخاطرات برآوردی آن؛

سیستم های ایجاد شده به منظور حصول اطمینان از تطبیق آن با الزامات قانونی و مقرراتی دستورالعملها و اجرای خط مشی ها و رویه ها

ارزیابی صرفه اقتصادی و کارایی عملیات

آزمون عملیات و کارکردی نمودن رویه های خاص کنترل داخلی ؛

آزمون قابل اتکا و به هنگام بودن گزارش دهی و

انجام بررسی های خاص

۱۱ این کار مطالعاتی نشان میدهد گستره حسابرسی داخلی نیز وسیع است و حوزه های اصلی مانند سیستم های کنترل داخلی رویه های مدیریت ریسک سیستمهای اطلاعات مالی آزمون عملیات و رویه ها پای بندی به الزامات قانونی و مقرراتی آزمون بازده قانونی و بررسیهای خاص را در بر می گیرد.

۱۲ - اگرچه بیشتر کشورهای تحت بررسی گزارش کردند که حسابرسی سوابق حسابداری آنها در حوزه حسابرسی داخلی قرار دارد ولی حسابرسی گزارشهای مالی در گستره حسابرسی داخلی بعضی از بانک ها در برخی از کشورها قرار ندارد. به نظر میرسد در این گونه موارد صورتهای مالی بانک ها فقط با مسئولیت حسابرسان مستقل مدنظر قرار میگیرد نقش حسابرسی داخلی در این حوزه ها به حمایت از حسابرسان مستقل محدود میشود.

۱۳ بررسی نشان میدهد که تمایل فزاینده ای وجود دارد که ارزیابی درجه ی پایبندی به الزامات قانونی به جای حسابرس داخلی توسط بخش تطبیق جداگانه ای انجام شود ورشکستگیهای اخیر شرکتی و نیز گزارش کمیته بال تحت عنوان شناخت کافی مشتریان توسط بانکها اهمیت این موضوع را بارز می سازد. لازم است بانکها تدابیر کافی را برای ارزیابی درجه رعایت قوانین و مقررات ببانندیشند این کمیته ضرورت تدوین دستورالعمل هایی که رویه های موثری را در این زمینه ترویج کند مدنظر دارد.

۱۴ - بانک هایی که توسط حسابرسان داخلی مورد بررسی قرار گرفتند هنگام انجام وظایف خود به هشدارهای حسابرسان داخلی توجه میکردند آنها مطلع نمودن ناظرین را جزو وظایف هیات مدیره و در بسیاری از کشورها از وظایف حسابرسان مستقل قلمداد می کردند.

۱۵ یافته های این بررسی در رابطه با گستره حسابرسی داخلی به طور وسیعی با مفهوم حسابرسی داخلی استانداردهای موسسه حسابرسی داخلی (IHA) که در ذیل می آید منطبق است.

حسابرسی داخلی یک فعالیت مستقل مطمئن واقعی و مشاوره ای است که به منظور افزودن بر ارزش عملیات یک سازمان یا بهبود بخشیدن به آن عملیات طراحی

-Customer due diligence

سازمان کمک میکند تا از طریق رویکردی منظم و نظام یافته به اهداف خود جامه عمل بپوشاند و مدیریت ریسک را ارزیابی نموده و کارایی مدیریت ریسک فرایندهای کنترل و اداره را بهبود بخشد. (www.theiia.org:http)؛ ماخذ

حسابرسی داخلی و مشاوره

۱۶ یک موضوع مهم در ارتباط با حسابرسی داخلی این است که از حسابرسان داخلی به عنوان مشاورین داخلی نیز استفاده می شود ضرورت بی طرفی و رعایت انصاف لزوماً ایجاب نمیکند که حسابرسان داخلی از دادن توصیه در زمینه تخصص خود اجتناب کنند. به هر حال کمیته معتقد است توصیه یا مشاوره، باید نسبت به وظیفه اصلی حسابرسی داخلی - که ارزیابی مستقلی است که در بانک به منظور بررسی و ارزشیابی نظام های کنترل داخلی انجام می شود - در حاشیه قرار گیرد. در

مواردی که کمیته حسابرسی حسابرسان داخلی را مجاز مینماید خدمات مشاوره ای جنبی انجام دهند باید جانب احتیاط رعایت شود به طوری که در بی طرفی نسبت به ارزیابی فعالیت‌هایی که کارکنان در مورد آنها به انجام مشاوره مبادرت می کنند خدشه وارد نشود استانداردهای IIA در مورد رویه ی حرفه ای حسابرسی داخلی به موضوعات مربوط به کنترل‌های داخلی که خدمات مشاوره ای انجام میدهند می پردازد.

۱۷ مطالعه بانکهای مورد بررسی نشان میدهد که بیشترین زمان صرف شده توسط حسابرسان داخلی بین ۷۵-۹۵ درصد صرف حسابرسی داخلی میشود زمان اختصاص یافته برای آموزش و مشاوره به ترتیب در دامنه بین ۵۲۰ درصد و ۲۰ درصد قرار دارد. در خصوص کارهای مشاوره ای حسابرسان تحت بررسی تاکید نمودند که آنها هیچ گونه مسئولیت عملیاتی را عهده دار نشدند. مطالعه بانکهای مورد بررسی نشان داد که مشاوره محدود به انجام توصیه هایی در رابطه با کنترل پروژه های

اصلی یا برنامه هاست. به نظر میرسد بانکها از ضرورت حصول اطمینان نسبت به این امر که هرگونه کار مشاوره ای که توسط حسابرسان داخلی انجام میشود نباید به مسئولیت و استقلال حسابرس داخلی خدشه وارد کند آگاهی دارند. اهداف و وظایف کار حسابرسی داخلی

۱۸ گزارش حسابرسی داخلی کمیته بال مطرح میکند که مسئولیت نهایی حصول اطمینان نسبت به این امر که مدیریت ارشد سیستم های کارا و کافی کنترل داخلی سیستم اندازه گیری برای ارزیابی مخاطرات فعالیت‌های مختلف بانک نسبت به سطح سرمایه و روشهای مناسب برای کنترل مطابقت عملیات بانک با قوانین مقررات و خط مشیهای داخلی را ایجاد و نگهداری میکند، با هیات مدیره بانک است. هیات مدیره میبایست حداقل سالی یک بار سیستم کنترل داخلی و رویه های ارزیابی سرمایه را مورد بررسی قرار دهد مدیریت ارشد بانک مسئول بهبود فرآیندهایی است که ریسک های بانک را اندازه گیری مراقبت و کنترل میکند مدیریت ارشد حداقل سالی یک بار باید در رابطه با گستره و عملکرد سیستم کنترل داخلی و روند ارزیابی سرمایه به هیات مدیره گزارش ارائه کند.

۱۹ بررسی بانکهای مورد بحث حاکی از آن است که هیات مدیره و مدیریت ارشد از اهمیت رویه های بهینه و این که هیات مدیره و مدیریت ارشد مسئولیت موارد توضیح داده شده در گزارش حسابرسی داخلی را برعهده دارند آگاه هستند.

۲۰ هیات مدیره بانکهای مورد بررسی به منظور اداره مسئولیت‌هایشان اقدامات ساختاری مختلفی را انجام داده اند از جمله (۱) تعیین یک حسابرس خبره

(۲) تشکیل کمیته حسابرسی یا یک کمیته حسابرسی و کمیته مدیریت ریسک در هیات مدیره

(۳) گسترش ارتباط منظم بین حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل؛

(۴) تجدید ساختار بخش حسابرسی داخلی بر طبق دستورالعمل های نظارتی

ه صدور دستورالعمل سیاستی برای فعالیت حسابرسی داخلی

(۶) بررسی و تصویب برنامه های سالانه حسابرسی حسابرسان داخلی؛

اصول حسابرسی داخلی

کار دایمی - مستمر

۲۱ گزارش حسابرسی داخلی کمیته بال مطرح میکند که حسابرسی داخلی بانک می بایست دایمی باشد. مدیریت ارشد به منظور انجام وظایف و مسئولیت‌هایش باید کلیه اقدامات لازم را انجام دهد به طوری که بانک بتواند به گونه ای مستمر و در حد کفایت به حسابرسی داخلی اتکا کند این اقدامات شامل فراهم نمودن منابع مناسب و کارکنان حسابرسی داخلی برای رسیدن به اهدافشان میباشد.

۲۲ - کلیه بانک های مورد بررسی تایید نمودند که واحدی برای حسابرسی داخلی دایمی توسط آنها ایجاد شده است.

۲۳ به طور کلی مدیریت ارشد اقدامات متعددی انجام میدهد تا ثابت کند که منابع و کارکنان مناسب برای واحد حسابرسی داخلی تدارک دیده شده است. این امر به طور مستمر و بر مبنای سالانه از طریق مقایسه کارهای انجام شده توسط واحد حسابرسی با کارهای برنامه ریزی شده انجام می شود معیار دیگر برای تعیین مناسب بودن منابع انجام فعالیت‌های دوره ای تعیین شاخص است. تا به کمک آن کار حسابرسی داخلی بانک با سایر بانکهای گروه همسان آن مقایسه شود.

Benchmarking

۲۴- حسابرسی داخلی در هر بانک فعالیت عمده ای به شمار نمی رود چون حسابرسان داخلی به طور متوسط ۱ از نیروی کار بانک را تشکیل میدهند درصد واقعی حسابرسان داخلی در نیروی کار هر بانک بسته به اندازه و فعالیت آن متفاوت است. استقلال بی طرفی و انصاف

۲۵ گزارش حسابرسی داخلی کمیته بال اهمیت کار واحد حسابرسی داخلی تطبیق با اصول استقلال بی طرفی و انصاف را به خوانندگان یادآور میشود تطبیق با استانداردهای IIA's هم چنین برای حمایت از این اصول مفید است. استانداردهای IIA's که از ژانویه ۲۰۰۲ لازم الاجرا اعلام گردیده است. واحدهای حسابرسی را ملزم میکند فرآیندهای مستمر بهبود کیفیت شامل یک بررسی کیفی مستقل هر ۵ سال یک بار را مدنظر داشته باشند.

۲۶- کلیه بانک های مورد بررسی عنوان نمودند که واحدهای حسابرسی داخلی آنها از فعالیت‌های حسابرسی شده و رویه های کنترل داخلی روزانه مستقل هستند. تمامی واحدهای حسابرسی داخلی بر این باورند که آنها این توانایی را دارند که بدون مداخله مدیریت وظایفشان را انجام دهند. آنها یافته ها و ارزیابی هایشان را آزادانه گزارش میکنند این حقوق واحدهای حسابرسی از طریق منشور حسابرسی منتشره مقررات نظارتی یا هر دو تضمین شده است. منشور حسابرسی جایگاه و اقتدار واحد حسابرسی داخلی را در بانک ارتقا می بخشد.

۲۷ کلیه ی احکام حسابرسی با توجه به ویژگیهای متفاوت حاکمیت سهامی در کشورهای مختلف توسط هیات مدیره یا گروهی از مدیران در رده ی مساوی با آنها تصویب میشود به طور کلی احکام حسابرسی به کلیه کارکنان بانک ابلاغ می گردد با حداقل مثلاً از طریق شبکه داخلی اینترنت (بانک در اختیار آنها قرار داده میشود. البته در بانک های

Audit Charter-

مورد بررسی احکام حسابرسی تنها به تعداد محدودی از افراد شامل کارکنان حسابرسی و مدیریت ابلاغ گردیده است. ۲۸- تقریباً تمامی بانکهای مورد بررسی رئیس حسابرسی داخلی را مجاز میدانند مستقیماً و به ابتکار خود با هیات مدیره بالاخص از طریق رئیس هیات مدیره با اعضای کمیته حسابرسی و در صورت لزوم با حسابرسان مستقل در ارتباط باشند. کمیته بال در گزارش حسابرسی داخلی تاکید میکند که مسئول حسابرسی داخلی باید از اختیار قانونی برخوردار باشد تا از این طریق و مطابق با مقررات تعریف شده در منشور حسابرسی هر بانک با مسئولین آن در ارتباط باشد. ۲۹ اقدامات حمایتی برای رعایت بی طرفی و انصاف در کشورهای مورد بررسی مختلف متفاوت است. معیارهای قابل استناد عمدتاً شامل موارد زیر است:

چرخش وظایف کارکنان در واحد حسابرسی
عدم مداخله در عملیات بانک

به رسمیت شناختن استقلال حسابرسان داخلی در منشور حسابرسی؛ و
عدم درگیری یک نیروی جدید استخدام حسابرس در فعالیتهای قبلی اش برای یک دوره مشخص
سایر اقداماتی که انجام می شوند عبارتند از:

حسابرسان داخلی از خارج از بانک استخدام شوند؛
ارزیابی رویه های کار حسابرسی و گزارشهای کاری به طور رسمی بررسی شود؛
برای حسابرسان داخلی پاداش عملکرد یا مبالغ جبرانی مرتبط با سود منظور نشود؛
در راستای اجرای پیشنهادات وظایف تفکیک شود؛ و
حسابرس در طراحی رویه های کنترلی و دیگر رویه های اداری مداخله نکند.

صلاحیت حرفه ای

۳۰ گزارش حسابرسی داخلی کمیته بال این مساله را مطرح میکند که صلاحیت حرفه ای حسابرسان داخلی به منظور اجرای مناسب حسابرسی داخلی ضروری است. مطالعه نشان می دهد که حسابرسان داخلی به ویژه در بانکهای بزرگ و در زمینه های تخصصی مثل تکنولوژی اطلاعات (IT) از آموزشهای بالایی برخوردارند این امر واحد حسابرسی داخلی را از ارجاع حسابرسی تخصصی IT به حسابرسان مستقل منع نمیکند بانکهای کوچکتر هنگام استخدام حسابرسان داخلی تمایل دارند به جای تحصیلات رسمی یا عناوین حرفه ای بیشتر به دانش تخصصی هر فرد و تجربیات وی در زمینه بانکداری توجه کنند.

۳۱ صلاحیت حرفه ای از روشهای مختلفی احراز میگردد. متداول ترین آنها به شرح ذیل هستند آموزش ضمن خدمت؛
آموزشهای رسمی داخلی و خارجی (حسابرسان تایید شده اغلب پس از تحصیل مشمول آموزشهای اجباری دایمی لازم هستند؛

چرخش کارکنان در واحد حسابرسی داخلی اگرچه برخی بر این باورند که این کار در تعارض با نیاز به تخصص گرایی است؛ و
تشویق به احراز جایگاه یک حسابرس داخلی تأیید شده

گستره فعالیت و سازمان واحد حسابرسی داخلی

۳۲ برای ناظرین به ویژه حایز اهمیت است که این کار با گزارش حسابرسی داخلی هم خوانی داشته باشد. در تمامی بانکهای مورد بررسی هر فعالیت و هر واحد مستقل از بانک در محدوده حسابرسی خصوص

بررسی درصدد بود در مورد روشی که ادارات حسابرسی داخلی سازمان می یابند، به ویژه در بانک های بزرگتر که در سطح بین المللی فعالیت دارند و بانکهایی که بخشی از یک شرکت بزرگ مالی هستند تحقیق نماید.

۳۳- بر اساس پاسخهای حاصل از بررسی عمده ترین مدل مشترک برای سازمان حسابرسی داخلی یک واحد حسابرسی داخلی متمرکز است در بانکهای بزرگتر شعب خارجی ممکن است یک واحد حسابرسی داخلی محلی داشته باشند به هر حال این واحدهای حسابرسی داخلی محلی با اداره حسابرسی داخلی دفتر مرکزی هماهنگ میباشند در بانکهای کوچک تر که قسمتی از یک گروه هستند حسابرسی داخلی ممکن است به یک گروه از واحد حسابرسی داخلی خارج از بانک محول شوند.

۳۴ در موسسات مورد بررسی بزرگتر حسابرسی داخلی غالباً در راستای خطوط کاری سازمان دهی می شوند. روسای واحدهای حسابرسی داخلی این خطوط کاری به رئیس گروه واحد حسابرسی داخلی گزارش میدهند.

کارکردی نمودن حسابرسی داخلی

روشهای کار و انواع حسابرسی

۳۵ - فعالیت های واحد حسابرسی داخلی میبایست طرح ریزی یک برنامه حسابرسی مبتنی بر ریسک بررسی و ارزیابی اطلاعات موجود ابلاغ نتایج و پیگیری پیشنهادات را شامل شود. بانک های مورد بررسی حاکی از آن هستند که آنها با این اصول منطبق اند. مدیریت واحد حسابرسی داخلی مسئول تهیه برنامه حسابرسی معمولاً بر مبنای سالانه و بر پایه ریسک است. این برنامه ها با توجه به مدل حاکمیت سهامی بانک توسط مدیریت ارشد یا هیات مدیره یا کمیته حسابرسی آن تصویب می شود.

Conglomerate-

۳۶ تقریباً همه بانکهای مورد بررسی گزارش کردند که انواع مختلف حسابرسیهای داخلی توسط واحد حسابرسی داخلی انجام میشود انواع حسابرسی مذکور شامل حسابرسی مالی حسابرسی تطبیق حسابرسی عملیاتی و حسابرسی مدیریت است. اجرای حسابرسی مدیریت به نسبت سایر انواع حسابرسیها از بسامد کمتری برخوردار است.

۳۷ بانک های مورد بررسی گزارش کردند که برنامه حسابرسی آنها بر ریسک متمرکز است این هدف از طریق روشهای مختلف مثل مدلهای امتیازدهی و روشهای ارزیابی کیفی و کمی اطلاعات دست یافتنی است. استانداردهای IIAS بیان میکند که فعالیتهای حسابرسی داخلی باید به سازمان برای شناسایی و ارزیابی منابع حایز اهمیت حساس به ریسک و نیز بهبود مدیریت ریسک و سیستمهای کنترل کمک کند. بهترین رویه ها ارایه یک گزارش رسمی در مورد ارزیابی ریسک است که حداقل سالی یک بار برای کمیته حسابرسی ارسال میشود.

۳۸ کلیه ی واحدهای حسابرسی داخلی مورد بررسی گزارش دادند که برنامه های حسابرسی و رویه های حسابرسی را در

گزارشهای خود مطرح مینمایند گزارشهای کتبی حسابرسی را به موقع و پس از انجام حسابرسی تهیه میکند این گزارشها کلی بوده و حسابرسان و مدیریت ارشد مخاطبان آنها هستند.

ه اصطلاحات مربوط به انواع حسابرسی در این بررسی تعریف نشده است ولی تعریف آنها به شرح زیر است.

هدف حسابرسی مالی ارزیابی قابلیت اتکا به سیستم حسابداری و اطلاعات و نتایج گزارشهای مالی است.

هدف حسابرسی تطبیقی ارزیابی کیفیت و مناسب بودن سیستمهای ایجاد شده برای حصول اطمینان از رعایت قوانین، مقررات خط مشی ها و رویه ها است.

هدف حسابرسی عملیاتی ارزیابی کیفیت و مناسب بودن دیگر سیستم ها و رویه هایی است که ساختارهای سازمانی را با یک ذهن موشکافانه تجزیه و تحلیل میکند و کفایت روشها و منابع را در ارتباط با وظایف ارزیابی می نماید و

هدف حسابرسی مدیریت ارزیابی کیفیت رویکرد مدیریت به ریسک و کنترل آن در چارچوب اهداف بانک است.

بعضی از بانکهای مورد بررسی یادآوری کردند که توزیع واقعی گزارشهای حسابرسی به جدی بودن نتایج حسابرسی بستگی دارد.

رویه ها

۳۹ در همه بانکهای مورد بررسی واحد حسابرسی داخلی پیشنهادات اصلاحی خود را پیگیری میکند تا مطمئن شود که تمامی آنها تحقق یافته است. به طور کلی تعداد دفعات پیگیری به اهمیت پیشنهادات بستگی دارد.

۴۰ همه واحدهای حسابرسی داخلی مورد مطالعه به طور مرتب مدیریت ارشد را در جریان وضعیت پیشنهادات واحد حسابرسی داخلی قرار میدهند واحد حسابرسی داخلی ممکن است با توجه به جدی بودن یافته های حسابرسی مراتب را به اطلاع هیات مدیره یا کمیته حسابرسی برساند.

۴۱ - بانکهای مورد بررسی تایید کردند که رئیس واحد حسابرسی داخلی مسئول است تا اطمینان حاصل کند که این واحد با اصول مناسب حسابرسی داخلی منطبق است. این امر با اصول مندرج در گزارش حسابرسی داخلی کمیته بال هم خوانی دارد.

مدیریت واحد حسابرسی داخلی

۴۲ - بر اساس مطالعات انجام شده بر روی بانکهای مورد بررسی رئیس واحد حسابرسی داخلی هم چنین مسئول است تا نسبت به بکارگیری استانداردهای معتبر حسابرسی داخلی توسط کارکنان حسابرسی داخلی وجود یک منشور حسابرسی به هنگام تهیه یک برنامه مناسب حسابرسی وجود رویه ها و خط مشیهای مکتوب و به هنگام برای کارکنان حسابرسی داخلی توانمندی حرفه ای و آموزش مناسب کارکنان حسابرسی و کفایت واحد حسابرسی داخلی

حاصل کند. این بررسی به طور خاص درباره ی استفاده از یک بازنگری کیفی خارج از بانک کند و کاوی نداشته است. به موجب مقرراتی که از ژانویه ۲۰۰۲ لازم الاجرا است چنین بازنگری هر ۵

سال یک بار از طریق استانداردهای IAS الزامی است.

۴۳ - بانک های مورد بررسی توجه دارند که سطوح مناسب مدیریت آنها به طور منظم گزارشی را از سوی رئیس واحد حسابرسی داخلی دریافت میکند این گزارش پیشرفت کار را نسبت به برنامه حسابرسی و نتیجه حسابرسی های اخیر در بر میگیرد.

ارتباط مقام نظارتی با واحد حسابرسی داخلی و حسابرس مستقل

ارتباط بین مقام نظارتی و واحد حسابرسی داخلی

۴۴ - همان طور که در گزارش حسابرسی داخلی آمده است کلیه ی بازرسانی که در این بررسی مشارکت نموده اند کار واحدهای حسابرسی بانکهای تحت نظارت خود را ارزیابی میکنند. این کار از طریق برگزاری جلسات دوره ای ارزیابیهای حضوری یا گزارش دهی به ناظرین انجام میشود. به منظور تبادل نظر در مورد عملکرد واحد حسابرسی داخلی و یافته های آن بخش به خصوص در زمینه هایی که ریسک قابل ملاحظه ای را نشان میدهد ناظرین جلسات مشورتی با حسابرسان داخلی تشکیل دادند ناظرین گزارشهای حسابرسی داخلی را به منظور شناسایی مشکلات کنترلی و زمینه های بالقوه ریسک بررسی میکنند. ناظرین در نظامهای نظارتی که حسابرسان مستقل نقش مشخصی را برای نظارت آن ایفا می کنند همچنین از گزارشهای تهیه شده توسط حسابرسان مستقل استفاده میکنند تا اطلاعاتی را در مورد کار واحد حسابرسی داخلی کسب کنند.

۴۵ در بعضی از کشورها ناظرین با حسابرسان داخلی تبادل نظرهایی را در سطح بخش و درباره گستره وسیعی از موضوعاتی که جزو مشترکات مورد توجه آنهاست مثل مقررات نظارتی و تاثیر آن بر کنترلهای داخلی و حسابرسی داخلی ترتیب می دهند.

ارتباط بین حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل

۴۶ - تقریباً همه بازرسان بر اهمیت مشاوره های منظم بین حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل تاکید دارند. در بسیاری از کشورها حسابرسان مستقل از حاصل تلاش حسابرسان داخلی استفاده میکنند ولی در ابتدا آنها باید مشخص کنند که تا چه حد میتوانند به کار حسابرسی داخلی اتکا نمایند. این هماهنگی امکان انجام حسابرسی مستقل و موثرتر و اجتناب از دوباره کاری در کار حسابرسی را فراهم می سازد.

ارتباط بین مقام نظارتی و حسابرسان مستقل

۴۷ نقش حسابرسان مستقل در نظارت بانکی از یک کشور به کشور دیگر متفاوت است و در دامنه ای از تقریباً عدم مداخله در کار نظارت تا همکاری بسیار نزدیک با ناظرین قرار می گیرد.

۴۸ - زمینه های بسیاری وجود دارد که ناظر بانک و حسابرس مستقل میتوانند برای یکدیگر مفید باشند. ارتباط بین مقام نظارتی و حسابرسان مستقل باید بر اساس موازین تشریح شده در گزارش ارتباط بین ناظرین بانکی و حسابرسان مستقل بانک قرار گیرد. در این نوشتار کمیته پیشنهاد می کند که اقدامات مناسب و به موقع انجام شود تا حسابرسان مستقل برای اطلاعات افشا شده به مقامات نظارتی که با نیت خیر و بر اساس قوانین و مقررات اجرایی انجام گرفته مسئول تلقی

نشوند این اقدامات میتواند بر گرفته از قانون بوده یا حاصل توافق بین بانک مدیریت آن حسابرس مستقل و مقام نظارتی باشد این نکته نیز حایز اهمیت است که یک راه قانونی وجود دارد که مقامات نظارتی را قادر میسازد اطلاعاتی را افشا نماید که می تواند مورد توجه حسابرس مستقل قرار گیرد آن اطلاعات میتواند به شناخت حسابرسان مستقل نسبت به دغدغه های ناظرین کمک کند یا روی کار حسابرس یا مسئولیتهای گزارش دهی وی تاثیر گذارد.

همکاری میان مقام نظارتی حسابرسان مستقل و حسابرسان داخلی

۴۹ همکاری بین مقام نظارتی و حسابرسان داخلی و مستقل از جمله اهدافی است که باعث میشود کار همه گروه های مرتبط بیشترین تاثیر و اثر بخشی را داشته باشد. این همکاری ممکن است بر اساس جلساتهایی دوره ای بین این سه گروه باشد.

۵۰ به طور کلی بیشتر کشورها گزارش میکنند که نظار با حسابرسان مستقل و داخلی به صورت موردی ملاقات میکنند و به عنوان مثال درباره نتایج یک حسابرسی یا بازرسی حضوری تبادل نظر می نمایند.

۵۱ در تعداد محدودی از کشورها مقام نظارتی جلسات دوره ای منظمی با حسابرسان مستقل و داخلی بانک برگزار می کند. برون سپاری کار حسابرسی داخلی

۵۲ گزارش حسابرس داخلی کمیته بال اشاره میکند که صرف نظر از این که فعالیت های حسابرسی داخلی به خارج از بانک سپرده شود هیات مدیره و مدیریت ارشد برای حصول اطمینان از این که سیستم کنترل داخلی و حسابرسی داخلی کافی است و به طور موثر اجرا میشود مسئولیت نهایی را بر عهده دارند.

۵۳ بر اساس این بررسی در کلیه کشورها حسابرسی داخلی در بانکها فعالیت مهمی شمرده میشود. از این رو برون سپاری کار حسابرسی داخلی در بیشتر کشورها رایج نیست و وقتی این کار انجام میشود به یک ارائه کننده خدمت محدود میشود که بخشی از این گروه است که خود متعلق به بانک است.

۵۴ در بیشتر کشورها ممکن است برون سپاری کار حسابرسی داخلی برای بانک های کوچک تر رویه ای قابل قبول تر محسوب شود. در این مورد تاکید بر این است که بانک فقط کار حسابرسی را به آنان واگذار میکند و مسئولیتهای حسابرسی را به خارج از بانک واگذار نمی نماید.

۵۵ به عنوان یک اصل مهم بعضی از کشورها اجازه نمیدهند که بانک کار حسابرسی داخلی را به حسابرس مستقل واگذار کند.

Outsourcing-

گرایشهای اخیر حسابرسی داخلی بانکها

۵۶ به نظر می رسد بهبود کیفی و موثر واحد حسابرسی داخلی یکی از اولویتهای برای رییس حسابرسان داخلی است. گرایشهای اصلی حاکی از تخصصی تر شدن حسابرسان است تا به فعالیتی که آن را حسابرسی میکنند مثل ادغامها و تملک موسسات آشنایی بیشتری پیدا کنند. حسابرسی و ارزیابی مدلهای داخلی تقویت شده و بیشتر بر حسابرسی مبتنی بر ریسک تاکید گردد.

۱۸

Bank for International Settlements, Basel Committee on Banking Supervision, Internal audit in banks and the Supervisor's relationship with auditors: A Survey, August ۲۰۰۲
استفاده از مطالب این مجموعه با ذکر ماخذ بلامانع است.

۱۹

